

NARODNI GOSPODAR

GLASILO GOSPODARSKE ZVEZE.

Člani Gospodarske zveze dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni;
za četrto leta eno krono; posamezne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne
vračajo. — Cene inseratov po 20 h od enostopne petit-vrste, za
večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 143.

V Ljubljani, 10. decembra 1903.

Poštno-hran. št. 849.872

Kmetijstvo.

Poljedelstvo.

Oskrbovanje poljskih travnikov.

Poljski travnik, to je travnik prirejen iz njive, poplača hvaležno stroške in trud, ki ga imamo ž njim, v podobi boljših košnjâ. S samim enostranskim gnojenjem, brananjem, razruševanjem in posevanjem s travnatim semenom vendar ne pridemo še vselej do cilja. Ako hočemo, da bo naš vspeh trajen in korenit, se moramo ozirati na vse one činitelje, ki imajo vpliv na travno rast. Ti činitelji so zlasti: višina podzemeljske vode, zemlja, travnata ruša in redilne snovi.

Kar zadeva zemeljsko vodo, se moramo ozirati na sledeče: Voda mora stati tako nizko ozir. se mora za toliko znižati, da se tla ne zamočvirijo; vendar se pa ravno pri poljskih travnikih ne sme osuševanje tirati predaleč, ker bi to znižalo pridelke. Senožetne trave se namreč redno ali normalno razvijajo le v zemlji, kateri ima za časa rasti vedno 70 do 80 odstotkov vode. Pravo mejo zadeti pri osuševanju je toliko težje zato, ker imajo razne zemlje različno kapilariteto. Zato posestnik, ki sam zboljšuje svoje travnike, najbolje stori, ako sprva ne skoplje preglobokih jarkov, ampak

bolj plitve, saj jih lahko pozneje poglobi, če se pokaže potreba.

Skušeni kulturni tehnik (inženjer) osušuje travnike tako, da ima potem posestnik redno talno vodo popolnoma v svoji oblasti, da je lahko dvigne ali poglobi in da jo lahko porabi tudi za namakanje. Ako ima tedaj gospodar velike travnike, ki bi jih rad posušil ali namakal, je najbolje, da vzame na pomoč izkušenega kulturnega tehnika, ker spada umna uravnava in izraba talne vode k najvažnejšim, pa ob enem tudi najtežavnim nalogom kulturne tehnike. Ploskve, ki imajo presuho lego in jih nikakor ni mogoče namakati, opustimo raje že naprej kot travnike, saj jih z nobeno stvarjo ne pripravimo, da bi nam delale veselje.

Kar zadeva travniška tla, morajo biti taka, da morejo travne korenine prodreti dovolj globoko vanje. Ako preiskujemo zemljo nerodovitnih travnikov, najdemo le prepogosto, da ta pogoj pri njih ni izpolnjen. Že v majhni globočini pod površjem naletimo na močno stisnjeno plast, ki zabranja travnim koreninam senožetnih rastlin nadaljno prodiranje popolnoma ali pa so spodnje plasti tako železnate in okisane, da vsled tega korenine sladkih trav ne morejo naprej, zato obstoji na takem svetu ruševina največ iz kislih

trav. V takem slučaju se priporoča globoko zrahljavanje s plugom ali ekstirpatorjem.

Najpreje se raztrga gornja ruša z dobro obteženo brano po dolgem in počez, potem pa se prav na plitvo preorje. Ko se je ruševina dobro posušila, se močno povleče in s posebnim plugom prav globoko preorje. Tako naj svet leži nekaj časa, potem se gladko povleče in površina poravna. Nato se raztroši na 1 ha (10 mernikov) 20 q apna in ga plitvo podorje. Tako smo izvršili melioracijo ali izboljšavo travnika do setve; 8 dnij pred setvijo razstrosimo še 4 q Tomaževe žindre in 8 q kajnita na ha katere samo prebrnamo.

Semena sejemo ne vštveši vrhnega plodu, na 1 ha 40 do 50 kg, plitvo podvlečemo in na to celo ploskev dobro povaljamo s težkim valjarjem.

Kar se tiče travniške ruševine, je ta na naravnih travnicah odvisna edino le od vlage in od kemijske sestave zemlje. Strokovnjak se iz rastlinstva na travniku najnatančneje pouči o zemlji v teh dveh smereh. Zato si vzemimo naravo za svojo učiteljico in ker moremo zemlji preskrbeti katerihkoli redilnih snovij, ozirajmo se pri sestavi travniških semen samo na vlago zemlje. Ker je pa močvirnat svet pred resno porabo za

travnik itak treba osušiti, za to zadostujeta z večine za nas dve zmesi trav, prva za bolj vlažno in svežo, druga za bolj suho lego.

Z nepravilnimi recepti za travnate zmesi so kmetje zgubili že veliko denarja.

Skušnja uči, da ravno najdražja semena v zmesi najlažje pogrešamo, kajti v prvo je take trave s semenom le težko časih sploh nemožno zaploditi, v drugo pa je istina, da se take trave, ako jim zemlja in lega ugaja, s časoma kar same znajdejo in zasejejo. Zato bomo raje bolj rotenotne in močne trave sprejeli v svojo zmes, ki gotovo vspevajo in dajejo obilne košnje.

Nek kulturni inženjer Viljem B. priporoča po dolgoletnih izkušnjah in obilnih preizkusih sledeči dve zmesi:

Za vlažne lege:

	na 1 ha
kihec ali fiorinovka (agrostis stolomifera)	6 kg
pasja trava (dactylis glomerata)	6 „
travniška bilnica (festuca pratensis)	10 „
travniška latovka (poa pratensis)	6 „
angleška pahovka (lolium perenne)	10 „
mačji rep (phleum pratense)	6 „
švedska detelja (trifolium hybridum)	2 „
skupaj	46 kg

Za suhe lege:

	na 1 ha
pasja trava (dactylis glomerata)	8 kg
travniška bilnica (festuca pratensis)	8 „
laška pahovka (lolium italicum)	6 „
angleška pahovka (lolium perenne)	10 „
mačji rep (phleum pratense)	6 „
travniška latovka (pva pratensis)	6 „
navadna detelja (trifolium pratense)	2 „
skupaj	46 kg

Ako hočemo od poljskega travnika trajno dobrih pridelkov, mu moramo vse one rudninske snovi, ki jih s košnjo vsako leto zemlji odvzamemo, vsako leto znova povrniti. V dobri košnji 60 g sena na ha se nahaja: 104 kg kalija, 26 kg fosforne kisline, 46 kg apna. Te snovi moremo nadomestiti, ako potresemo 8 g kajnita in 2 g Tomazeve žindre na ha. Dalje je v 60 g sena tudi 80 kg dušika. Ker dobivajo rastline en del potrebnega dušika iz zraka in so poleg tega naši humozni (travniki z veliko črne prsti) travniki bogati dušičnatih spojin, zato nam večinoma ni treba z dušikom umetno gnojiti.

Pomisliti je pa treba, da si morejo prilastiti rastline dušik bodisi iz zraka, bodisi iz raznih dušičnatih spojin v zemlji le po sodelovanju gotovih prstenih bakterij ali gljivic. Teh pa na travnikih, zlasti še na onih s kislo črnico ni. In čeprav ima zemlja takih travnikov obilno dušika v sebi, imajo vendar trave na njih potrebo za dušik, kar pokažejo s tem, da so za dušičnato gnojenje zelo hvaležne.

Bilo bi pa zelo nespametno, ako bi hoteli takim travnikom gnojiti s čilskim solitrom ali drugimi kupljenimi gnojili, ampak prizadevati si moramo, da odpremo zaklade dušika, ki leže v zemlji sami. To dosežemo s tem, da zemljo na gori omenjeni način zboljšujemo in da pripravimo slednjič na travnik potrebne bakterije. To dosežemo najlažje, ako navozimo na travnik dobro pripravljenega komposta. Ako je blizu travnika pripravna prst, n. pr. od izkopanih jarkov, naložimo te prsti v 2 m visoke kupe, katere dobro zmešamo z apnom in z nekoliko njivske prsti, v kateri dobro vspevajo stročnice. Tem kupom lahko pridenemo tudi vso pirnico iz bližnjih njiv. Kupe moramo večkrat preobrniti in jih pustimo ležati toliko časa, da je prst dovolj pri-

pravljena! na to se razstrosi na ha travnika 8 do 12 voz prsti popolnoma enakomerno.

Vspreh je očividni in kdor to le enkrat poskusi, bo gotovo začel redno rabiti to priprosto in poceni sredstvo.

Kompost je najbolje trositi spomladi in ž njim vred tudi ob enem umetna gnojila. Slednjič se travnik še dobro prevleče s travniško brano.

Pripravljajmo si dobra domača gnojila.

Kadar šetamo se po polju in opazujemo rastoče pridelke, takrat nam nehote obstane oko na detelji kjer vidimo na rasti kaj velik razloček.

Tukaj detelja krasna, bujno rastoča, da že polega, par korakov proč pa revna, slaba, naravnost vsahujoča.

Pa so po nekod cele občine in okraji, kjer medli samo slaba detelja.

Kaj je temu uzrok?

Pomanjkanje dobrega gnoja v zemlji.

Kaj je gnojilo? To je zmes pepela strojnega, dalje pepela od raznega lesa zmešanega z slamo, travo itd. In ta zmes — gnojilo — dela na slabej zemlji prave čudeže.

Detelja raste, močna kakor slama, da z lepa ne poleže, repa in krompir lepša in trdnjša, istotako kumare, solata, sploh vsa zelenjava, tudi drevje, to vse pa iz zemlje pregojene vse drugačno, nego iz zemlje opustošene in prazne, katerej primanjkuje — gnoja.

Da bi torej polje, katero smo ravno opazovali, okrepili, treba nam skrbeti, da slabej izmolzenej zemlji pomoremo z gnojilom, za katero najboljši tukaj je — pepel.

Ta pa je različen; drevesni ali kameneni (od premoga). Poslednji ni veliko vreden, ali pepel od lesa je gnojilo neprecenljive vrednosti.

Da si nabavim kolikor mogoče dosti dobrega gnojila, ravnaj jaz (češki kmet) tako-le:

Kupujem pepel vsake vrste. Na dvorišču imam narejeno nalašč za to shrambo, kamor ga shranjujem. Drevesni pepel plačujem mernik po 80 vinarjev, kameneni 24 vinarjev, gnoj kokošnjak in golobnjak 1 K 20 vin., smeti iz ulic in dvorišč bližnjega mesta pa dobivam zastonj. To vse se uvaža celo leto na kup. V jeseni pa dam navoziti po 25 mernikov mešanice na del polja, kjer je detelja bila najslabša in brez vsakega družega gnojja vsejem ondi pšenico. Ako je mešanice še preostalo, izvozi se po zimi na repišče, (njiva, kjer je bila sajena prejšno leto repa), kar velja kot najboljšo gnojilo za ječmen v spomladi. Pšenica, ječmen in detelja rasto po takem gnojenju tako razločno, da se lahko vidi na njivi koder in kako je bila raztrošena ta mešanica. Ta stoji za kosce zomlje po 20 kron z delom vred, pa ima učinek za blizo štiri leta. S to malenkostjo se veliko zemlje zboljša in pridelki pomnožijo.

Ne zametujte torej pepela v vodo! Ne sipajte ga na stran, za plot in kam drugam, kjer se njega lug razgubi.

Spravljajte ga na kup in napravite si dobro gnojišče z njim! Pa še več. Poglejte okoli pri sosedih, kjer ga zametavajo, kupite ga in shranite! Po nekod dobri kmetovalci obišejo celo bližnja mesta in sela, ter ondi izpraznijo dvorišča in stranišča, kar jim mestni ljudje dovolijo zastonj. Delo res ni prijetno, ali tem lepši je prirastek na polju, kamor se tak pravilno narejen — gnoj iz mešanice navozi.

Ako pomislimo, koliko rodne zemlje se vsako leto odplavi po rekah v morje, na kar nastanejo velikanske poplave — regulacije — rek, ki stanejo premnogo denarja, to vse pa zato, da se v prihodnje ohrani nekaj zemlje zava-

rovane za užitek. Ako vse to premislimo se nam nasproti pač mora čudno zdeti, da si ljudje lastno zavarovano zemljo ne zboljšujejo in rabijo bolj, kar prizadene primeroma le male stroške, Vzemimo si skrbi in delo vsaj ob času, kadar je manj opravkov, da si uredimo dobra gnojišča, v katerih si iz smeti, odpadkov in druge tvarine napravimo dober gnoj. Pred vsem pa ne pozabimo zbirati pepel, ga dobro shraniti in ob pravem času prav porabiti. Vspeh takega delovanja bode kmalo očividno na naših poljih, kjer bodo lepo razvijajoči se pridelki glavna priča temu ravnanju.

Živinoreja.

Nekoliko pravil pri dojenju telet in molzenju krav.

Mnogokrat je krivo, da krave slabo molzejo, napačno ravnanje pri dojenju in molzenju krav. O tem piše neki češki časopis sledeče:

1. Kadar kravo molzeš, ravnaj z njo popolnoma mirno in vljudno. Le tako jo boš mogel do čistega pomlestiti.

2. Ako krava brca, zlasti junica ob prvem otelenju, naj se ji na prednjo nogo dene „kolenca“. To je nekak obroč od vrvi, kateri se, ko se noga privzdigne, natakne na koleno, od zadaj pod kolenom pa se skozi obroč vtakne mali klinec. To zabrani, da ne more krava nogo uravnati, zato mora z zadnjima nogama stati široko da tele lahko sesa, ali pa se molze. Da ta način kravo ne muči, kaže to, ker se ona kmalu privadi, da sama privzdigne nogo, kadar jo je treba mlestiti.

3. Mleko z vimena se mora podojiti ali pomolzti vselej do zadnje kaplje. Da se razne bolezni v vimenu in sescih napravljajo, krivo je največkrat to, ker se vime ni prej čedno izpraznilo.

4. Ni prav koj ob začetku molzenja sesci močno stiskati,

temveč treba le od zgoraj pri vimenu sesci pritiskati, s čemer se mlečne žleze odprejo. Še-le h koncu molže se stisnejo sesci do kraja, da mleko v njih ne ostane.

5. Molzenje se ne sme nikoli prekiniti, temuč je molzti vztrajno od začetka do konca. Med tem časom mora biti v hlevu mir. Tudi se mora čas, ob katerem se molze, vselej redno držati.

6. Pomolzti se mora do čistega tudi zato, ker je poslednje mleko mnogo gostejše od prvega, tako da ima po 11 do 13krat več smetane. Ako je kateri sesci ranjen, ne stiskajmo ga preveč, temuč ga valjajmo z obema dlanima v toliko, da ga izpraznemo.

7. Hlev naj bode po tleh raven, kar pospešuje na mleko. Sicer pa mora biti svetel, snažen in zračen.

8. Kdor molze, mora imeti prej roke lepo omite in obrisane, enako snažno tudi obleko.

9. Konečno treba tudi skrbeti, da se vsa posoda za mleko vselej snažno omije. Najcenejši in najprikladnejši način za to je sledeči: Posoda za mleko pri molzenju se po uporabi 3 do 4krat dobro oplahne z snažno hladno vodo, nato se oriba znotraj in zunaj z apnenno vodo, katera je gosta kakor kaša. Nato se čez kacih 10 do 15 minut zopet oplahne z hladno vodo in narobe obrnena dene na snažno mesto, da se presuši.

Kako mogoče napraviti, da prascem jed diši?

Da mlada praseta uspevajo na rasti in teži, treba je vedno skrbeti, da se jim ohrani poželjenje po jedi. Večkrat se zgodi, da prasci iz kakoršnegakoli vzroka nečejo žreti, na kar seveda vsaka gospodinja stori vse, samo, da bi jim to napako odpravila.

Prav priprosto in lahko sredstvo, da se zviša prascem poželjenje po jedi, je sledeče: Vzemimo v posodo nekaj ovsa, katerega

primerno osolimo, tako da pride na 1 liter ovsa mala pest soli. Ko je posoda polna, polijemo to z toplo vodo, na kar posodo zapremo. V kratkem času se sol v vodi razpusti, tekočina usahne v ovsu in — naša piča za prasce je pripravljena. Ako je ostalo v koritu nekaj hrane od prejšnjega dne, vrzimo na ta ostanek pest tega ovsa, pa bomo videli, kako se bodo prasci trgali zanj, dokler ne bode korito prazno.

Da se prascem poželjenje žretja stalno ohrani, treba jim dajati v korito ob določenem času po nekoliko tako soljenega ovsa. Pa ne samo da vzbuja poželjenje, temveč je po svojih redilnih močeh kaj čvrsta hrana za prasce, da se lepo razvijajo.

Tudi velja, ako je prase nekoliko obolelo, mu ponuditi nekoliko takšnega ovsa. Ako ga začne žreti, se ni bati hudega, pač pa, ako se ga ne dotakne, treba poiskati drugih zdravil.

Splošno.

Kako vpliva piča na barvo in okus mesa in jajec pri perutnini.

Že večkrat smo razpravljali o vplivu razne piče na hitri in krepki razvoj perutnine, tako da zamoremo na vsak način danes s popolno gotovostjo povedati, kakošna in kako sestavljena mora biti piča, da perotnina brzo spodrašča in je rodovitna. Za vprašanje pa, v koliko vpliva piča na barvo in okus mesa in jajec pri perutnini, se je doslej le malo kdo zmenil, večini niti na misel ni prišlo.

Znano je, da je meso in da so jajca od ene in iste vrste perutnine, recimo kokoši, razne barve in nenavadno različnega okusa in nikakor se ne motimo, ako iščemo vzroka tej prikazni v različnosti krmljenja.

Vsa divja na prostem živeča perotnina ima, ako ni že zelo stara, okusno, nežno, belo meso,

česar ne opažamo v enaki meri pri domači perutnini in tudi ne pri divji slučajno udomačeni perutnini. Razlagamo si to lahko iz različnega načina življenja, oziroma hranjenja prosto živeče divje in domače perotnine. Preiskave so pokazale, da ima naša perotnina ob vrnitvi s proste paše na vrtu, travniku ali njivi golžun in želodec poln in nabasan živalske piče — hrostov, ličink, gosenic, črvov in podobnega drobiža dočim je vmes neznatno malo zrnja in semena. Šele potem, ako vsled letnega časa ni več žive hrane, prevladuje zrnje in semenje.

Ako primerjamo vspevanje in rodovitnost perotnine, ki se sme prosto gibati z ono, ki je zaprta v ozkih prostorih in ki dobi le malo ali skoro nič živalske hrane, ki torej vživa skoro samo rastlinsko pičo, tedaj najdemo, da je prva krepkejša razvita in rodovitnejša od poslednje.

Kar zadeva barvo in okus mesa, je meso perotnine, ki se giblje zunaj, belo in okusno, dočim ima bolj zaprta perotnina več ali manj rumenkasto, a manj okusno meso. Isto opažamo tudi pri jajcih. Tedaj smemo z gotovostjo trditi, da pomanjkanje živalske hrane ne vpliva samo na vspevanje in rodovitnost živalij, ampak tudi na barvo, kakor tudi na okusnost mesa in jajec. Gospodar, ki ima lahko svojo perotnino na prostem, bo v obče dosegel lepši vspeh od onega perotninarja, (bodisi ozir količine, bodisi ozir kakovosti), ki ne more spustiti svojih živalij na prosto ali ima zato vsaj zelo omejen prostor! ne pomore mu niti še tako obilno krmljenje z zrnjem, s katerim bi rad nadomestil primanjkujočo mrčesno hrano.

Redno pokladanje živalske piče, morda v obliki zaostalih mesnih drobcev, je neobhodno potrebno; tudi kuhana kri, skrbno pomešana z drugo mehko pičo, kot krom-

pirjem, poparjenimi otrobi i. t. d. dobro služi.

Kjer pa je takih rečij le težko dobiti, tamkaj sezi po umetnih mesnih krmilih, ki se danes povsodi dobe po nizki ceni in dobri kakovosti. Vspeh razmerno majhne stroške v kratkem povrne. Od zrnja se jemlje po leti z vspehom pšenica, po zimi koruza. Žito, ki se krmi pa ne sme biti pokvarjeno ali zaduhlo. Zato naj gospodar žitne odpadke, ki mu ostanejo od čiščenja žita, daje kokošim le v mehko kuhane.

Impregnacija drevesnih kolov.

Impregnacija drevesnih kolov se je mnogo bolje obnesla, nego mazanje od zunanje plati, v kar so jemali popreje vroči katran in pozneje veliko boljši karbolinij. Pri tem so po mnogokrat ljudje prezrli in še prezirajo neopustni predpogoj, da namreč niso pustili, da bi se bili drogovci popreje dobro osušili pred mazanjem in so tako dostikrat več škodovali sami sebi nego koristili. Kjer bo izpostavljen vetrovom in nevihtam zasluži karbolinij najtoplejšega priporočila, če tudi njegov zoperni duh dolgo ne preide, to nič ne de. To olje prodre globoko v notrino lesa in zabrani gnitje, vendar pa mazanje lesa z oljem od zunaj od daleč ni tako dobro, kot impregnovanje v podolžni smeri, ker olje v navpični smeri na lesna vlakna vendar ne more še dovolj popolno prodreti. Kolci imajo ravno pri nas, ki imamo opraviti z vinarstvom, večji pomen nego si bodi kjerkoli drugodi, saj nam tudi prizadenejo skoro vsako leto občutne stroške, vendar pa so preklje tudi sicer mnogokrat v kmetijstvu potrebne (natični fižol, hmelj itd.), da celo v gozdarstvu; zato nam mora biti ležeče na tem, da te kolce trpežno ohranimo. Imamo pa, hvala Bogu, čisto priprosto sredstvo, da brez posebnih stroškov tako pripravimo, da ostanejo nenavadno dolgo

trpežni. Za impregnacijo uporabimo znano, ceneno bakreno galico, ki je dobiti povsodi. Na novo posekane drogove takoj razkosamo na primerne dolžine, ki jih ravno potrebujemo, ter jih zaojstrimo. V kakem starem sodu ali v kakem čeburu napravimo razstopino, za katero računamo po $\frac{1}{4}$ kg galice na 10 litrov vode. Sem notri postavimo drogove, najbolje neobeljene in takoj začne v lesu stopati na kvišku zelena razstopnina, ki jo v malo dneh opazimo že na vrhu, kjer je debelce presekan, znamenje, da je tekočina popolnoma predrila skozi drog. Razume se, da moramo, kadar postavimo v razstopnino nove drogove pridejati tudi na novo galice. Kakor vidimo, da tako impregnovanje menj dela, kot mazanje, in vspeh, ki ga dosežemo — je naravnost sijajen! Po poskusih, ki so jih delali o tem po vinogradih nalašč v naš namen, so bili kolci čez 20 let še nedotaknjeni in tudi drevesni koli na ta način pripravljene, so izvenredno dolgo trpeli. Strah, da bi vtegnile trte ali drevje vsled te strupene raztopine trpeti škodo je popolnoma neopravičen, kakor kažejo mnogotere poskušnje. Gozdar.

Umetno valjenje in reja piščancev po zimi.

(Konec)

Tako smo srečno spravili piščance v to solzno dolino in zdaj velja jih spraviti gori, da bo tudi kaj koristi od njih. Kako to dosežemo?

Prva dva dni ne potrebuje pišče ničesar družega kot mir in gorkoto. Hrane naj se jim prvih 48 ur nikakor ne poklada, ker jim daje prvo hrano rumenjaki, ki ga imajo v sebi in ta mora biti povžit pred drugo hrano.

Za manjše razmere, t. j. za rejo 50 do 100 piščancev se s pridom rabi umetna koklja, t. j. nekaka omara, ki nosi vodni ja-

rin, ki se lahko segreva in se piški pod njim prav dobro počutijo.

Bistveno je tu, da je toplota, posebno po noči, prava, ne previsoka, ne prenizka, ker sicer gredo piški v prvem slučaju vun in se prehlade, v drugem pa se zelo stiskajo mej seboj iskajoč gorkote in pri tem zadušijo slabejše. Najbolje je, če se drži gorkota s prva na 30° C ali 24° R in potem se gre od tedna do tedna za 2 stopinji navzdol. Tla umetne koklje je seveda treba vsaki dan osnažiti in posuti s čistim suhim peskom.

Ko so piški v umetni koklji, se ta zapre za nekaj ur in napravi pred njo z mrežo majhno dvorišče, kamor se potrese zrnja in postavi posodico vode (če je po zimi se to stori v hlevu, če je pa po leti pa na prostem v travi), da se živalice ne morejo ločiti daleč od koklje in pot do nje zopet lahko najdejo. Od dne do dne pa se to dirkališče piškov lahko povečuje.

Da je za rejo mladih piškov poletni čas ugodnejši, je jasno, saj se po leti lahko postavi umetna koklja v travo z ograjo pred njo vred in živalice se vneto poslužijo paše.

Hranijo se piški lahko na razne načine. Navadno se hranijo prvih 5 do 6 dnij s pšenom od prosa, pozneje z grobo šrotano ajdo in bolj odrasli z navadnim zdrobom od ovsa, ječmena in koruze, dokler se polagoma ne pride na celo zrnje. Kot vmesno pičo se jim poklada nekoliko seseklanega mesa, tudi zelenjave v obliki sesekljane trave, solate in podobnih rečij. Nekoliko postana voda je za pijačo in v vodni posodi naj vedno leži železen žebelj.

Ako dobijo piški drisko, tedaj naj se jim poklada za pičo trdo kuhanega riža, za pijačo pa vode z nekoliko žveplenokislom oksidulom ali železno galico, in sicer 1%, torej na 1 liter vode 1 dkg. železnega vitrijola.

Proti driski je treba takoj nastopiti, sicer nam hitro pobere živalice.

Nekateri pokladajo mladim piškom trdo kuhana jajca, ta so po našej misli odločno pretežko prebavljiva za mladi želodček in zato trdimo, da je ravno piča iz trdo kuhanih jajec prvi vzrok boleznih v prebavilih in preje omenjene driske. Zato pa navedemo tu nek drug način pitanja, ki se je v velikem dobro obnesel.

Prva dva dni se ne poklada čisto nič.

Potem se daje 4 tedne proseno pšeno, in za pijačo od četrtega dneva življenja mleko.

Ne sme pa biti živalim ne piča, ne pijača vsaki čas na razpolago; ampak v presledkih od 2 do 3 ur se jim da vsakokrat samo toliko pšena, kolikor ga živali s slastjo povžijejo in po piči se jim postavi posoda z mlekom, ki se zopet odstrani, ko je žeja ugašena. Na ta način zabranimo skisanje mleka, ki bi bilo piškom pogubno, kakor je tudi pitje na prazen želodec pred jedjo škodljivo zanje.

Opomnimo, da oni, kdor hoče piške hraniti s pšenom, jim ne sme pokladati nikdar družega zrnja, ker bi sicer pšena ne hoteli več jesti.

Kot vmesno pičo mej pšeno pokladamo piškom na drobno razsekano, kuhano meso, s kojim se živali dolgo časa podijo okoli in si na ta način pridobijo potrebne gibanja.

Poleg tega je treba pokladati zelenja, ki obstoji po različnosti letnega časa izsekljane trave, solate, zeljnatih listov itd. Zelenje naj se poveže v snopič in obesi v primerno višino pristopno piščancem, ki z veliko vnemo in očividnim veseljem skakaje kvasajo zeljnato trdnjavo in jo obdelavajo. Navajanje živalic k takim telovadnim vajam je zelo važno, posebno pri reji v tesnih prostorih.

Čez 4 tedne se poklada piškom zopet pšeno in poleg tega zdrob iz koruze in ječmena, kot pijačo pa vodo. Odslej dobijo vsaki dan po enkrat tudi mehko pičo, ki se lahko različno sestavi, a paziti je treba, da ni nikoli mokra, ampak samo omeščana in še drobljiva. Rabimo v ta namen lahko Fatingerjevo pičo za kure, ki se ji pridene nekoliko fosfornokislega apna (Barthelovo poklajno apno, ki se dobi pri „Gospodar. zvezi“), dalje zmesi iz Fatingerjeve piče s pšeničnimi otrobi, dalje zmes pšeničnih otrobov s finim turščinim zdrobom, kakor tudi zmes kuhanega, stolčenega krompirja z mesno moko in pšeničnimi otrobi; pšenični otrobi in mesna moka morata biti vselej oparjena.

Čez 6 tednov žro piški že celo zrnje in se ravna ž njimi, ako so dobili že perje, kakor z odraslimi piški. Kar zadeva pokladanje mesa, moramo reči, da stoji dobro sveže meso na prvem mestu. Marsikje je tako meso tudi lahko dobiti kot odpadek iz mesnic po ceni, kakor tudi iz gostilen in restavrantov. Kjer pa to ni mogoče priporočamo Fatingerjevo pičo za piščance (naslov: Fatinger & Comp., Dunaj, IV. Wiedner Hauptstrasse 3.), ki stane 50 kg 22 K in ima v sebi 26 % beljakovin, 4 % tolšče, 52 % ogljikovih vodikov in 5 % rudninskih snovij. Lahko se naroči za poskušnjo tudi samo poštni zavoj (5 kg) te piče za 3 K, kateremu je pridejan natančen navod, kako je ravnati s pičo.

Umetno kokljo je možno rabiti samo v majhnih razmerah, in jo lako tudi vsakdo napravi sam. Vzemi desko 30 cm široko in poljubno dolgo, ki služi kot pokrova deska. K tej se pribijeta dve stranski steni in zadnja stena; ta je 9 cm visoka, stranski steni pa se zvišata proti sprednji strani od 9 na 13 cm. To je omara, sprednja stran ostane odprta. Na pokrov se pribije mehka, dolgovolnata, pa

ne pregosta ovčja koža in sicer se pribije samo na straneh — zato da kosmi v sredi bolj doli vise. Nekaj malih lukenj v pokrovu in v stranskih stenah je (treba radi prezračevanja in umetnija je pri kraji. Priprava se postavi na tla posuta s finim peskom, pomešanim s pepelom, kožo pa je proti mrčesom dobro poškopiti z naftalinovo raztopino. Ta gorka omara prav dobro služi tudi sicer na kmetih pri zgodnjih piškah, posebno če jih mati zapusti. Privadimo piške na omaro s tem, da zraven potresemo zrnja.

Menj enostavna, zato pa bolj zanesljiva in vsaki letni čas rabljiva je reja piščancev v umetni koklji, ki se da segrevati, a to samo za majhne razmere, od 50 do 100 piščancev, za rejo v velikem pa je treba zakurjenih sob, kakor to delajo v Ramelslohu na Nemškem. Reja je tu zelo pregledna in lagodna, pa živali čudovito hitro rastejo.

Bodi dovoljeno opisati v par stavkih tako „rejo piščancev v sobi“.

Bil je pravi pravcati severonemški zimski dan koncem prosinca, ko sem obiskal blizu Bremana prvokrat tak zavod za rejo piškov v sobi in težko morem popisati vtis, ki ga je napravil na me ta prizor. Zunaj je ležal debel sneg in brila ojstra burja, ko sem gazil sneg po vrtu pred hišo, ko pa odprem vrata, sem takoj začul zamolklo, stoteroglasno čivkanje. Ko me je gospodinja potem peljala v sobico za piške, je pozdravljalo 6 do 700 piškov svojo oskrbnico z glušečim, veselim šebetanjem, mahali so z malimi krilci in stezali svoje glave daleč ven skozi omrežje. Zunaj ledena, trda zima, notri blagodejna — v istini nekoliko visoka — toplota in najradostnejše življenje, kako velikanska razlika!

Sobica je bila 3 metre dolga in 2 metra široka, je imela železno peč, ki so jo kurili s šoto

in ob vsaki podolžni steni je bil ali, bolje, so bili kurniki za piške. Ti kurniki imajo 4 nadstropja in v njih mnogo majhnih oddelkov za 20 do 30 piščancev. Spredaj imajo ti oddelki lesene mreže, skozi katere stezajo glave da morejo do piče, ki je v koritcih pred tem omrežjem.

Hrana obstoji iz debelega soka iz ajdovega in ječmenovega zdrobu pomešanega s skisanim mlekom (ti piški so že odrasli) in prideva se zraven že kuhanih rib, ki se stolčejo prav na drobno z luskinami in kostmi vred. Ta hrana je tako izvrstna, da poskušajo mladi petelinci že v starosti 10 do 12 dnij s petjem in da dobijo perje že s 4 tedni. V tej nizkej starosti se prodajajo živali že kot „hamburški piščanci“ in s 6 do 7 tedni tehtajo že 1½ do 2 funta ter dajo lepe in nežne piške za speči, zvane „pulets“.

Po poročilih, pismenih in ustmenih, takih perotninorejcev v sobi je dobiček pri vsakem pišku 60 do 70 vin., kar je gotovo izdaten postranski dohodek, ki se velikokrat porabi v to, da se dá študirat sina ali pošlje hčer v mestne šole.

H koncu bi lahko vprašali: Ali bi ne mogel tudi pri nas marsikak kmetovalec izkoristiti zimskega počitka na tak koristen način? Opisana poljedeljska domača obrt zahteva le malo prostora in malo kapitala, zasluži torej toliko bolj naše zanimanje. Posebno okoličanom večjih mest in obrtnih krajev priporočamo posnemanje.

Gnjiloba na trtnih in drevesnih koreninah.

Ta bolezen je pri nas še malo znana, ker se jo malo upošteva in ker le tu pa tam nastopi. Mnogo škode pa napravlja v bolj vlažnih krajih na Nemškem, Francoskem in Švici. Zato je pa potrebno, če se obrne tudi tej bolezni nekaj več pozornosti, da se vsaj ve, kaj je krivo, če pričnejo

trte, drevesa ali sploh druge rastline vkljub dobri gnojivni pešati.

Od gnjilobe napadene trte kažejo na zunanje liste znake, kot od trtne uši napadene, t. j. da listje po leti blede, rašča zastane, rodovitnost ponehava in da listje zgodaj jeseni odpade. Enaki znaki se pokažejo tudi pri drevju.

Če se tako rastlino odkoplje ali izruje, kar se, ko je že močno napadena, z lahkoto izvrši, se opazi, da so korenine čez in čez prepletene s tankimi, belimi ali sivimi nitkicami in večinoma že strohnele. In ker se ta bolezen rada in hitro širi od rastline do rastline, uniči tako v kratkem cele parcele. Tudi se jo lahko prenese iz enega kraja v drugi s pomočjo napadenih delov, pa tudi z zemljo samo.

Kakor večino takih bolezni, prouzoča tudi to posebna vrsta gliv in sicer v prvi vrsti takomenovana „*Dematophora necatrix*“ in „*Dematophora glomerata* Viola“ in razun teh še „*Agaricus melleus* L.“, ki prouzoča osobito napravo koreninskega raka.

Agaricus melleus L. napada posebno močno murbo, pitani kostanj ter igličasto drevje namreč borovce, smreke, jelke itd. Koreninice ali micelj te glive, sestoje iz na vse strani prepreženih tankih svetlih nitic.

Mnogo hujše kot *agaricus melleus* sta glivi *dematophora necatrix* in *dematophora glomerata*. Obe napadata prav močno trte in drevesa.

Kakor *ag. melleus*, tako napravljata tudi ti dve glivi koreninice v podobi tankih in drobnih nitk po vseh trtnih in drevesnih koreninah, vsled česar pričnejo napadene rastline kmalu in močno pešati.

Od *dematophora necatrix* napadena korenina izgleda sprva kot bi bila z bombaževino pokrita. Ta gliva se zaje v korenine, ktere kmalu čez in čez preplete ter srka sok iz njih. Pozneje po-

stanejo ti micelji rujavkasti, kar olajša spoznavanje te bolezni. V tem stadiju imajo namreč ti micelji gotovo obliko in na konceh so nekoliko debelejši; napravijo se nekake bunčice.

Dočim živijo druge glive, kakor n. pr. *peronospora*, grozdna plesnoba itd. le na rastočih delih, živijo te tri glive tudi na mrtvih že trohnelih delih. Tudi zdržijo te glive jako nizko temperaturo namreč do 4° C pod, in jako visoko, do 65° C nad ničlo, vsled česar toraj le težko same ob sebi poginejo, marveč jih treba s posebnim sredstvom uničiti. To je ravno vzrok, da se ta bolezen, kjer se enkrat naseli, le težko ugonobi.

Zato se je pa vedno mislilo, da bi na nastop in hitro pomnoževanje te bolezni uplivala v prvi vrsti zemlja sama. Mislilo se je toraj, da bi bile močne rastline, ki rasto v rodovitni zemlji, tej bolezni najbolj podvržene, osobito ko pričnejo vsled pomanjkanja hrane pešati; in dalje se je tudi trdilo, da upliva na razmnoževanje največ tudi prevelika vlažnost v zemlji. Sprevidelo se je pa, da ta gliva vspeva ravno tako v vsaki vlažni zemlji, naj bo pa ista slabo ali dobro gnojena.

Dočim najdemo v bolj mokrih rodovitnih zemljah največ *dematophora necatrix*, najdemo v bolj pustih, toraj manj rodovitnih in peščenih zemljah *dematophora glomerata*. Življenje in razmnoževanje poslednje, jednači onemu *dematophora necatrix*, pač pa je *dematophora glomerata* manj razširjena in se tudi počasneje razmnožuje.

Kar se pokončevanja tiče je pripomniti, da se je dosedaj najbolje obneslo odpeljava preobilne vode ali pa škropljenje korenin z žvepljenim ogljikom. Pač se ista uniči tudi s škropljenjem z zeleno in modro galico ter z žvepleno kislino, toda teh sredstev se mora porabiti več, nego jih rastlina sama prenese; toraj se pač umori vse glive, a ob enem tudi rastlino. Z

žvepljenim ogljikom pa se umori le gljivo, treba pa to sredstvo ponavljati. Žvepljeni ogljik se škropi v zemljo s posebno, zato nalašč napravljeno pripravo, ki jednači oni za uničevanje trtne uši.

X.

Les za stavbe, kedaj ga sekati in kako pripraviti?

Med mnogimi raznovrstnimi stroški kmeta niso mali tudi oni, s katerimi mora on popravljati svoja poslopja, stavbe in orodja. Najbolje je, ako se vse to popravlja sproti, to je vsako leto nekaj. Ako se odlaga, nakopiči in nagromadi se ščasoma tega dela čez glavo, kar prizadene tem večje stroške. Pameten kmet toraj vedno s paznim očesom motri svoje stavbe in tako tudi orodja, da za časa popravi, kar je najpotrebnejše.

Kakor da ima kmet rad, da nima veliko popravkov, še rajši ima, da bi novo narejeno dolgo trpelo. To pa je veliko odvisno od tega, iz kakšnega blaga ali materijala je on sestavil svojo stavbo. Ako to velja o zidovju in rudninah tembolj važno je še, kakšen les se vzame za stavbo. In od tega je mnogokrat odvisno trpežnost stavbe.

Kdor količkaj pozna svojstva lesa, lahko pritrди, da je les glede trpežnosti jako različen. Tako na pr. nekatero deblo vstraja na svojem mestu nad pol stoletja, kakor jeklo nestrohljivo, dočim drugo že čez par let vse preperi. Veliko pri tem šteje vrsta lesa, ki so glede trpežnosti jako različne, ali dosti je tudi na tem ležeče, ob kakem času se je drevo podrla in porabilo.

Skoraj splošno je že znano, da je les za stavbe najboljšje napravljati v času, ko drevja rast počiva, to je po zimi. Takrat je les nekako najbolj zrel in utrjen, da se ga potem — usahnelega — ne prime z lahka kakšna nadloga. Najbolje je posekati drevesa v listopadu in grudnu. Debla naj se

kmalu navozijo na zračni prostor, da v suhem mrazu počasi nekoliko usahnejo.

Ako hočemo stavbo v spomladi zgodaj začeti, treba nam les t. j. debela takoj zato že obsekati. Nato se ona zložijo v škarje ali „kašče“, da se v mrazu in na solncu čvrsto presuše. Z skorjo obdana debela se ne le nič ne sušijo, temveč le rajše trohniijo.

Ako pripravljamo les od desak, treba nam jih je enako še v jeseni dati narezati, nato pa na suhem kraji, ravno položene, denemo sušiti. Dobro je tudi deske večkrat pregledati in preložiti.

Les, ki se bode rabil v neobsekanej meri, n. pr. bruni, koli itd. je treba skorjo na polovico obrezati, da se počasi suši. Ako ga obrežemo do cela, suši se prenašlo, da zelo razpoka, ako pa ga neobrezanega pustimo, se ne suši, temuč prhni. Vsaj les ob vrhu drevesa je na ta način kmalu trhel in gnjil.

Ako pripravljamo les za vodne stavbe, moramo posebno paziti, da ga nimamo na solncu, kjer kmalu razpoka. Nekateri celo svetujejo ga namočiti v vodi, h katerej se je pridejalo nekaj soli. Seveda, to velja le za manjše kose lesa, ker za večje bi ne dostajalo prostora in posode.

Da les, zložen, ob koncih ne razpoka, mu ponekod prilepijo manj močnega papirja, kateri brani zraku in solncu, da se ne suši les tako naglo. Še boljše od slabega papirja pa je, na solnčnej strani z kakšnimi deskami les nekoliko zakriti. To pa velja le bolj na redko, da more vsaj veter skozi, kateri stori, da se les primerno suši.

Ta skrb velja še posebno takrat, ako imamo les — deske — prirejene za napravo pohišstva. Znano je, da najdragocenejši les za pohišstvo, t. j. orehov, javorjev ali češnjev, ako leži kje na solncu in dežju, kmalu razpoka, da ni za

nobeno rabo. Takošen les treba še posebno okovariti.

Narezane deske se položijo na par počez položenih hlodov, da so vsaj za ped visoko od zemlje, zato da ne prhnijo. Nato se dene počez po tri enako debelih in ravnih desak ali lat, na katere se po dolgem spet položijo deske. To se ponavlja dokler je kaj desak. Tako napravljene kašče se na vrhu dobro pokrije, ob koncih tudi nekoliko desak nastavi radi razpoklin, od strani se pa pusti prosto, da more zrak do lesa. Tako okovarjen les lahko počaka do porabe dolgo časa.

Drugače pa je z lesom za orodje. Kar je narezanega, velja sicer enako zložiti, drugo pa, debelejše se scepi v primerne kose, drobnejša debela pa se kar cela shranijo. To pa se na zračnem mestu na prostem postavi ob kako drevo ali zid pokonci, da ga solnce in dež povoljno izpirata. S tem se baje les nekako utrdi, da mu pozneje to ne škoduje tako hitro. Opomniti pa je, da se mora takemu lesu skorja vsaj po nekoliko obsekati, da se potem presuši od vseh stranij do dobrega.

Kdor tega ne stori, ali morda še ne verjame, naj poskusi dati recimo jeden del lesa v skorji, drugzega pa na pol obsekanega na zrak. Ko bode čez kakega pol leta pogledal bode prvi — vsaj od bukve, javorja breze i. t. d. pod skorjo že ves trhel in za nič, dočim bode drugi morda nekoliko razpokan, pa najbolj čvrst za delo. Gotovo je, da bode razumen kmet si drugikrat znal les bolj pravilno okovariti, da mu bode prav za- legel.

Pohorski.

Narodno gospodarske drobtine.

Kako zavarovati cvetlice proti mrazu?

Cvetlice za časa zime ne trpe toliko vsled mraza, ako se primerno pokrijejo. Nizke njih rastline se lahko koj vsaj bolj na

tanko s zemljo zasujejo. Visoko stebelnaste se pa naj rahlo upognejo k zemlji in na nje zasuje nekaj prsti. Napačno pa je, jim skopati nekaj jame, da se vrh položi v njo, ker v jami radi vlage cvetlica rada gnjije. Toraj le na vrh suhe zemlje naj se položi cvetlica z glavo in stebлом, ter ondi s prstjo primerno zakrije.

Kedaj in koliko klajnega apna naj se daje živini?

S suho krmo naj se ob enem začne pridavati živini po nekoliko klajnega apna, to pa še za časa, predno se jamejo pojavljati razne bolezni n. pr. kostna hromota, raztajanje mleka itd. Še manj naj se pa odlaga to tako dolgo, da je žival že tako slaba, da že vstajati ne more. Bolezen se namreč za časa veliko lažje odvrtača, nego pozneje ozdravlja.

Klajno apno se pravilno daje na dan:

Odraslemu konju	15—20 gr
navadni govedu	25—40 „
pitanemu volu	40—50 „
odraslej ovci	10—20 „
plemenskej svinji	10—20 „
močnemu žrebetu, teletu	8—15 „
jagnjetu ali prasetu	3—6 „
psu	2—5 „
mlademu psičku	$\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ „
mladej perutnini	$\frac{1}{2}$ —1 „
starej perutnini	1—2 „
razne vrste živalim sploh	1—10 „

Pitanim volom, ki se krmijo z šrotom in drugo cedilno hrano, se sme dati na dan tudi po 75 gr apna. Navadna žlica tega tehta približno 20 gramov.

Zboljšanje mleka z vsakdanjim priboljškom ovsu.

Mlekaricam, od katerih dobivamo vodeno in slabo mleko, naj se daje vsaki dan navrh druge hrane vsaj za $\frac{1}{2}$ kg ovsu kot priboljšek. Vsled tega jele bodo dajati več in boljšega mleka in masla.

Tega se je prepričal neki živinorejec na Češkem z 10 kravami, katere je imel v dveh hlevih polovico in je oskrboval vse z enako hrano. Začel je v enem hlevu pridajati h klaji po 1 kg ovsa za eno kravo na dan. Opazovalo se je na to pri molzenju vsaki dan. Koj drugi dan je pri onih kravah mleko priraslo in se je to vekšalo do 10. dneva; potem je množina ostala nespremenjena. Mleko je bilo slabše, z nekakim okusom po orehilih, istotako se je pomnožilo in zlepšalo tudi maslo. Obilnost mleka narasla je pri vsakej kravi za en liter na dan.

Oves dajal se je cel, nekuhan ali šrotan. To je boljše zategadelj, da ga žival pri čvekanju tudi z slinami razmoči in dobro prebavi.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 105: (Ž. F. v K.) Kaj je vzrok, da mi nekatera drevesa v sadovnjaku bledijo in slabeje kot so-sednja rodijo?

Odgovor 105: Vzrok utegne biti pregloboko sajenje, pomanjkanje hrane oziroma tudi pomanjkanje železa ter eventualno tudi preobila vlaga.

Najprej poskusite z gnojenjem in sicer s Tomaževo žlindro, katero zakopljete okolo drevesa sedaj po zimi ali zgodaj spomladi. Dobro je, če pri-mešate tudi kajnita ali vsaj pepela. Še hitreje ozelenijo blede drevesa, ako jih zalijete z 10—15 litri vode, v kateri ste raztopili 20—25 gr železnega vitrijola.

Vprašanje 106: (A. B. v Šm.) Ali je zdravo dajati goskam frišno kri?

Odgovor 106: Pitanje s frišno krvjo ne samo da je zdravo, marveč za gosi celo priporočljivo, ker kri pomešano z drugo hrano, kaj slastno požro. In kri sama na sebi je tečna, ker ima v sebi mnogo beljakovin.

Vprašanje 107: (A. B. v Šm.) Je res, da se lahko tudi s krvjo vino čisti enako kakor z želatino ali jajčnim beljakom?

Odgovor 107: S krvjo se pač vino čisti enako kakor z jajčnim beljakom, pripomnimo pa, da mora biti ista popolnoma frišna ter od zdrave živine; kajti če je kri prestara ali od nezdrave živine, si lahko dotično vino popol-

noma spridite. Zato pa je pametneje, če se poslužujete drugih gotovejših in zanesljivejših čistil.

Vprašanje 108: (G. R. v K.) Nekateri trde, da se drevesa koj po saditvi ne smejo trdo h kolu privezati, češ, da drevesu to škoduje. Prosim pojasnila, če je to istina in zakaj naj bi to drevescu škodovalo. Jaz sem nasprotnega mnenja, kajti če drevo ni trdno privezano, ga veter maje na vse strani ter se ne more lepo zarasti.

Odgovor 108: Koj po saditvi se drevesa res ne sme trdno h kolu privezati, marveč prav na rahlo, toliko da ga veter preveč majati ne more. Tako na rahlo privezano drevo ostane kake 2—4 tedne, kar je od vremena odvisno; če je deževno vreme, se ga poprej, če je pa bolj suho, se ga pozneje trdno priveže, namreč še le potem, ko se je zemlja z dreveščekom vred dobro vsedla.

Ako bi dotično drevo takoj trdno privezali, bi se le zemlja vsedla, drevo pa bi v celino zabitem kolu obviselo in ker bi ostal prazen prostor pod koreninami, bi se drevo posušilo. Da drevo visi, oziroma da se ni z zemljo enakomerno sesedlo, se lahko pozna na vezeh, ker so iste močno proti dreveščeku nagnjene ter nategnjene. Ko se to opazi, jih treba ob kolu navzdol potegniti, da pride vez v vodoravno črto.

Najbolje je privezati s platnenim kosom ali s širokim kostanjevim lubom ali s slamo, ker tenke, trde vezi drevesno kožo preveč ogulijo.

Koli naj ne bodo prekratki pa tudi ne predolgi, da mole še čez krono. Najpripravnejša dolžina je, če isti segajo do pričetka krone. Da prehitro ne strohne, se jih namaka v modri galici ali pa se jih vsaj ožge. Vezi je treba, če so slamnate, vsako leto obnoviti.

Vprašanje 109: (K. E. St. V. p. Z.) Prosim, bodite tako prijazni in povejte mi, koliko stane C. Jurany-jeva kronska pinja in če se izplača samo za eno kravo jo kupiti in koliko več masla bi se dobilo iz C. Jurany-jeve pinje, kakor pa iz domače in kako se mede z njo, ali se mora mesti presno mleko ali kislata smetana in če se bo tudi gotovo vsakokrat umedla. Na domači pinji se enkrat umede, v drugo ne. Koliko stane ona vaga, s kojo se meri toplina smetane in kje se dobi. Dalje prosim, kaj je vzrok, da se smetana ne umede. Imam mlado kravo, ki ima obilo mleka, a je dobro, breja je od 20. roznika. Preje se je zelo rado

umedlo, ali sedaj 2 tedna sem se pa ne umede za tristo ne. Medla je žena celo dopoludne, drugi dan zopet, je poskušala vsa sredstva, je smetano ohladila, jo ogrela, osolila, dela črnega kruha notri itd., vse ni nič pomagalo. Prosim če veste kaj novega proti plavi smetani, ker sem imel že več krav, ki so imele plavo smetano in se je rado umedlo ali maslo je bilo žaltovo in tudi kislo mleko za nič.

Odgovor 109: Jurany-jeva kronska pinja stane najmanjša za 4 litre smetane 25 K, za 8 litrov pa 35 K. Zdi se nam, da Vi, prijatelj, zamenjavate pinjo s posnemalnikom. S pinjo ne pridobite nič več masla kot po navadi, samo lepše se dela, več smetane in putra pa dobite s posnemovalnikom za mleko ali separatorjem. Posnemovalnik stane najmanjši za 40 l mleka posneti na uro 135 K. Putra se dobi s pomočjo posnemalnika okrog 1 kile več pri sto litrih mleka, to je precej, a pri eni kravi se le ne izplača napravljati ga, pač pa pri treh, štirih. Najbolje bi bilo za Vas, ko bi imeli pri vas skupno mlekarno, ali nimate nič veselja za to, pomagamo Vam radi k temu. S posnemovalnikom se posname precej sveže mleko še gorko izpod krave, s kronsko pinjo pa se mede kakor z vsako drugo, smetana, ki je lahko sladka ali nakisana, kakor pač hočemo. Kaj je vzrok, da se Vaša smetana ne umede, tega Vam pač ne moremo povedati iz daljave, to more le Vsevedni, a najbrže bo toplina napačna. Toplina naj bo pri skisani smetani poprečno 15 do 16° C. po leti menj, po zimi več. Na ta način ima trajati pinjenje 30 do 40 minut. Toplomer seveda le kupite, stane 1 K pri C. Jurany-ju na Dunaju ali pri Alfa-družbi v Gradcu.

Radi modrega mleka to-le: Vzrok je, kakor skoro povsodi pri mlečnih napakah, tudi tukaj neka majhna stvarica ali bacil, ki pride v mleko iz zraka in napravi v njem najprej majhne pege, ki so vedno večje, časih močno modre, časih bolj zamolkle, svinčenosive barve. Bacil se umori z gorkoto 80° C. skozi 1 minuto. Proti modremu mleku so torej pomočki; največja snaga v prostorih, posodah, zraku, ki pridejo z mlekom v dotiko, izmivanje mlečne posode s kropom, zažiganje žvepla v mlečnih shrambah pri zaprtih vratih in durih. Zaduholi, slabo zračeni in vroči hlevi, kakor tudi velika gorkota in vlaga v zraku mlečnih shramb pa pospešujejo zamodrenje mleka.

Priporočila se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbam zvonov.
Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Najbolje istersko vino prideluje se, kakor znano, v Tinjanu.

Kdo hoče to izborna kapljico kupiti, naj se obrne direktno na „Tinjansko društvo za štednjo i zajmove“ ali pa na upravitelja tega društva gosp. Sime Defar v Tinjanu.

Plahte za konje. Kmalu pride čas, da bodo kmetovalci iskali dobrih plaht za konje. Doslej so preplavljali naše kraje dunajski židovski prekupovalci, ki so sicer prodajali cene plahte, toda jako slabe kakovosti, kajti taka plahta v kratkem razpade. Jako dobre plahte, iz prave volne, rabijo v naši revni Valaški in vsak kmetovalec je dolžan, kadar kupuje plahte, da kupi domače blago, in tako podpira naše revne brate na Valaškem. Glavno zalogo teh plaht iz čiste volne ima društvo „Hospodar“ v Hustopečih v Bečvou. Pišite za cenik.

Lepo posestvo na rodovitnem murskem polji se odda bodisi takoj bodisi začetkom pomladi l. 1904 pod ugodnimi pogoji v najem. Gospodarsko poslopje s stanovanjem je veliko in prilično. Natančneje podatke daje Vekoslav Spindler, medicinec v Gradci, Zinzendorf-gasse 13. I.

Vsem vinogradnikom naznanim, da imam naprodaj veliko množino na zeleno in suho cepljenih trt, najboljših vrst, namreč: beli burgundec, laški rizling, zeleni silvanec, pinola, rebula, rulandec, muškati in kraljevina, ter za črno vino: portugalka, vrhpolje in druge.

Imam tudi več tisoč cepičev, za suho cepljenje.

Trte so cepljene na riparijo portolis in rupestris mantikolo, ter so izvrstno vkošenjene in zarašene.

100 cepjenk stane 22 kron; 1000 cepičev pa 7 kron.

Trte se pošiljajo v jeseni in spomladi.

Naslov: Josip Cotič, vinogradnik in trtničar v Vrhpolju, pošta Vipava.

S e j m i.

Na Kranjskem:

13. dec. v Gor. Logatcu, v Mengšu, Radovljici (za blago in ži-vino), Slapu pri Vipavi, Senušah.
14. „ Mišnjem dolu, Zagorju (na Notr.), Kostanjevici, Višnji gori.
17. „ Škocijanu.
21. „ Krašni, Idriji.
22. „ Črnomlju.

27. dec. Radečah.
28. „ Dobu.
29. „ Mirni peči.
31. „ Kočevju in Zagorju (za Savo).
2. jan. 1904. v Ribnici in Radohovi vasi.
3. „ „ Dol. Logatcu.
4. „ „ Domžalah.
6. „ „ Kostelu pri Kočevju.
7. „ „ Črnomlju.

Na Štajerskem:

15. dec. Ljutomeru.
18. „ Shidenicah in Žavcu.
19. „ Teharjih in Brežicah.
21. „ na Laškem in sv. Tomažu.
2. jan. 1904. v Št. Jurju ob juž. žel.
5. „ „ Celju.

Na Koroškem:

17. dec. v Milstatu.
19. „ v Paterjonu.
27. „ Lavamintu.

Na Primorskem:

- 16., 20. in 21. dec. v Ogleju.
21. dec. v Rifenbergu.
24. „ v Štanjelu (Vid. del.)
7. jan. 1904. v Štanjelu.

ZADRUGA*)

Izvanredna skupščina

„Gospodarske zveze“, ki se je vršila dne 10. decembra 1903.

Skupščini predseduje zvezin predsednik dr. Jan. Ev. Krek.

On konstatuje, da se je ta zvezina izvanredna skupščina pravilno sklicala in da je sklepčna, ker je od 208 zvezinih zadrug, ki imajo skupaj 381 glasov, zastopanih 117 zadrug s 278 glasovi.

Predsednik vse udeležence pri-srčno pozdravlja in izraža svoje veselje radi lepe vdeležbe ter do-loči zapisnikarjem Ivana Rožman.

Nato se preide k dnevnemu redu:

1. Prečita se zapisnik o zad-nji „Zvezini skupščini“, ki se enoglasno odobri.

2. Prememba pravil:

Predsednik pojasni potrebo pre-membe z ozirom na revizijski za-kon in čita ter utemeljuje od točke do točke premenjena pravila, ka-

kor jih je sestavilo zvezino načel-stvo in odobril zvezin odbor, ki se soglasno sprejmejo.

3. a) Predsednik čita in ute-meljuje prehodna dolo-čila, s kojimi se dajo navodila za prehod od poslovanja na podlagi starih pravil k poslova-nju na podlagi novih pravil, kar se jedno-glasno odobri.

b) Predsednik poroča o za-devi registracije pre-membe pravil, ki se je sklenila na zadnji zvezini skupščini (16. aprila 1903.), da se je sicer vložila pri c. kr. deželnem kot trgovskem sodišču v Ljubljani proš-nja, da se takrat skle-njena prememba pravil vpiše v združni register.

Ker se je rešitev tiste prošnje zavlekla in je med tem izšel re-

vizijski zakon, ki je zahteval še nadaljno premembo pravil, je načelstvo omenjeno prošnjo umaknilo. Se soglasno odobri.

To je kratko poročilo o izvan-redni zvezini skupščini.

Ker obelodanimo spremenjena pravila, kakor hitro se vpišejo v združni register, v celem obsegu, naj zadostuje za zdaj glede pre-membe sledeče:

Prememba se nanaša tudi na ime in se bo imenovala zveza za naprej „Zadružna zveza“; ka-kor to ime kaže, hoče biti zveza le zveza zadrug — morejo torej biti njene članice samo le za-druge — fizične osebe pa ne.

Njen delokrog bo za naprej strogo isti, ki je označen v rev-izijskem zakonu.

Vse s to spremembo pravil zvezane spremembe v poslovanju naznanimo svojim članicam pravo-časno in pripomnimo samo, da iz-

*) Oddelek „Trgovina in obrt“ mora to pot radi prevažnega združnega gradiva izostati.

peljemo vse spremembe v poslovanju tako, da ne naložimo našim članicam nepotrebnega novega dela in jim ne provzročimo nobenih nepotrebnih poslovnih sprememb.

Nova „Gospodarska zveza“.

Ker je izvanredna skupščina dosedanje „Gospodarske zveze“ dne 10. decembra 1903 sklenila spremembo pravil, vsled koje se ž njenega delokroga popolnoma izloči blagovno posredovanje in vsi z blagovnim posredovanjem zvezani trgovski posli, vse nedenarne zadruge pa zvezo za blagovno posredovanje morajo imeti, zbrali so se 10. t. m. pop. ob 4. uri načelniki in pooblaščenici različnih nedenarnih zadrug, da ustanovijo za blagovno poslovanje in s tem zvezane trgovske posle, lastno zvezo.

Prečitala so se pripravljena pravila od točke do točke in se s potrebnimi spremembami soglasno sprejela.

Ob enem se je izvolilo prvo načelstvo, ki obstoji z gospodov: Josip Jeglič, načelnik; dr. Josip Kržišnik, podnačelnik; Fr. Pengov, Jos. Belec, I. Kastelic in I. Rakovec.

Prvo načelstvo ima nalogo, da preskrbi registracijo nove zveze.

Ker je dosedanja „Gospodarska zveza“ svoje ime premenila, se imenuje nova zveza: „Gospodarska zveza“ i. s. radi tega, ker je to ime že v širših trgovskih krogih dobro znano.

Njen namen je:

1. za svoje člane po njihovem naročilu in na njihov račun nakupovati vse gospodarske potrebščine, posebno pa umetna gnojila, krmo, semena, živino, stroje, orodje, snovi za pokončavanje škodljivcev itd. — izjemoma te potrebščine na svoj račun nakupovati in je svojim članom prodajati, — dalje take kupčije posredovati;

2. za svoje člane po njihovem naročilu in na njihov račun naku-

povati vse gospodinske potrebščine — izjemoma pa tudi na svoj račun in je svojim članom prodajati — dalje take kupčije posredovati;

3. za svoje člane zadruge po njihovem naročilu in na njihov račun nakupovati vse tisto, kar rabijo v dosego svojega združnega namena in take kupčije posredovati;

4. pridelke in izdelke svojih članov po njihovem naročilu in na njihov račun spravljati, podelati in prodajati; posebno pa na račun članov ali na svoj račun prevzeti dobavo takih pridelkov in izdelkov za državo, deželo, okraje, občine, družbe in druge velike odjemalce in sme, če potrebno, izjemoma v to svrhu tudi pri nečlanih nakupiti pridelke in izdelke, dalje take kupčije posredovati;

5. oskrbeti si v dosego teh namenov potrebne stavbe in tehnične naprave in si pridobiti morebiti potrebne koncesije.

Kakor hitro bodo ta pravila registrirana, bo prvo načelstvo nove zveze priposlalo nedenarnim zadrugam okrožnico, v kojej jim da pojasnila glede pristopa in glede poslovanja.

Občni zbor „Splošne zveze gospodarskih zadrug“ v Avstriji.

(Na tem občnem zboru zastopal je „Gospodarsko Zvezo“ g. Rožman).

Pod predsedništvom zvezinega načelnika dr. Paula baron Störck vršil se je dne 5. decembra t. l. v veliki sejni dvorani c. kr. kmetijske družbe na Dunaju občni zbor „Splošne zveze gospodarskih zadrug“ v Avstriji, pri kojem je bilo zastopanih 12 združnih organizacij in sicer s Češke, Moravske, Šlezije, Spodnje in Gornje Avstrijske, Štajerske, Koroške, Kranjske, Tirolske, Predarlske in Bukovine — s skupno 3120 zadrugami in 157 glasovi; vrh tega je bilo navzočih 13 glasujočih članov načelstva.

Kot zastopnik c. kr. poljedelskega ministerstva došel je sekcijski svetnik dr. Moric Ertl.

Občni zbor vršil se je sledeče:

Predsednik pozdravlja navzoče in daje nekak pregled zvezinega delovanja in najvažnejših združniških dogodkov, odkar se je vršila v decembru 1902. zadnja volitev načelstva, spominja se posebno preosnove „Splošne zveze“ na podlagi pri občnem zboru dne 5. avgusta 1903 sklenjene premene pravil, ki so že odobrena; zakona z dne 10. junija 1903 v reviziji pridobitnih in gospodarskih zadrug in drugih društev, sodelovanja „Splošne zveze“ pri sestavi tega zakona in pri enketi v c. kr. pravosodnem ministerstvu glede izvršitvene naredbe k revizijskemu zakonu; konferenca revizorjev, ki se je vršila 17. marca 1903 in se je na podlagi teh konferenčnih sklepov in v smislu revizijskega zakona ter k istemu izdane izvršitvene naredbe sestavil revizijski red z vprašanji vred za redno revizijo hranilnic in posojilnic; vsled revizijskega zakona potrebne spremembe pravil pri pojedinih zvezah in pri tem sodelovanja „Splošne zveze“; priznanje revizijske pravice „Splošni zvezi“ glede učlanjenih združnih zvez, koje je že dalo c. kr. ministerstvo notranjih zadev na podlagi premenjenih pravil z odlokom z dne 3. decembra 1903 št. 48.144; določitve načel za blagovno posredovanje na podlagi sklepov konferenc poslovodij dne 17. junija 1903; zavarovanja proti tatvini po ulomu za 8 zvez s skupno 2000 zadrugami stališča „Splošne zveze“ napram avstro-ogrski nagodbi in tozadevnih zahtev avstrijskega združništva, večjega lastnega delokroga, ki se je razširil po pristopu slovanskih zvez; prijaznih odnošajev „Splošne zveze“ do velikih združnih organizacij Nemčije; sodelovanja „Splošne zveze“ pri „Poljedelskem tednu“; različnih izjav k pojedinim zakonskim načrtom in mnogih

vlog v združnih zadevah na pojedina ministerstva; materijelne in moralne podpore po c. kr. poljedelskem ministerstvu.

Sicer pa opozarja predsednik na letopis za leto 1903, ki bo izšel takoj po preteku leta in natančno porečal o delovanju „Splošne zveze“.

V imenu računskih pregledovalcev poroča revizor Ferdinand König, da letni račun, kakor tudi račun zgube in dobička in bilanca popolnoma v redu, in je knjigovodstvo v vsakem oziru uzorno, torej predlagajo računski pregledovalci, da se računski zaključek za leto 1902 odobri, koji predlog se jednoglasno sprejme.

Letni prispevki za leto 1904 določijo se na predlog dr. J. Edvarda Turk, kakor do zdaj, z 2 kronami za vsako zadrugo. K tej točki stavljeni predlog, da se naj določi letni prispevek na 3 krone za vsako zadrugo, in se da za to vsaki zadrugi združni list, ki ga bo izdajala „Splošna zveza“ — brezplačno, je propadel, ker so mu oporekali zastopniki slovanskih zvez radi tega, ker bo list v nemškem jeziku in bi bil vsled tega za slovanske zadruge brez pomena.

Nato so se vršile različne volitve: Predsednikom je izvoljen soglasno dosedanji predsednik dr. Pavl baron Störck, podpredsednikom istotako soglasno dosedanji podpredsednik Josip Faschingbauer; nadalje se izvolijo soglasno v načelstvo: knez Karol Auersperg, ravnatelj Herman Brunner, državni poslanec Doblhofer, vladni svetnik vitez Hattingberg, državni poslanec prof. August Kaiser, deželni poslanec Alojzij Kern in državni poslanec Karl Prašek.

Vrh tega ima vsaka zveza v načelstvu jednega zastopnika; za zdaj so navedeni: Jože Klinger, Jan Sedlak, Jože Luksch, dr. Edvard Turk, dr. Robert Raffay, Viktor Kerbler, dr. Pavl baron Störck, Lorenc Washietel, Ivan

Rožman, Alojzij Auer, Vendelin Rädler in dr. Julij Trubrig.

Z vsklikom se izvolita računskim pregledovalcem Jan Blažek in Ferdinand König, v razsodišče dr. Edvard Turk in dr. Robert Raffay in njima namestnikom Viktor Kerbler in Jan Sedlak.

Dr. Edvard Turk je predaval velezanimivo o vprašanju, jeli naj se sprejemajo v združne zveze tudi zadruge po načinu Schulze-Delitsch kot članice.

O tem predavanju se je vnela živahna debata, koje so se udeležili razun dr. Turka predsednik dr. Pavl Störck, Jan Sedlak, Ivan Rožman in Josip Faschingbauer.

Po tej debati je izrekel občni zbor:

„V interesu neobhodno potrebnega združenja kmetijstva kot stanu in še posebno kmetijskega združništva je nujno želeti, da v kmečkih krajih obstoječe zadruge po načinu Schulze-Delitsch — pristopijo samo le domačim zvezam.

Slednjič utemeljuje podpredsednik Josip Faschingbauer peticijo na c. kr. vojno in poljedelsko ministerstvo ter državnozbornsko delegacijo v zadevi dobave za armado, ker so se pojavili nedostatki in pritožbe in se posebno ni vpoštevalo kmetijstvo Avstrije z ozirom na razmerje po nagodbi z Ogrsko.

Peticija se je odobrila, nakar izreka predsednik udeležencem zahvalo in zaključni občni zbor.

Samopomoč kmetovalcev.

V mnogih krajih so jeli slednjič kmetje sprevidovati, da je rešitev kmetijstva za sedaj in za bodočnost edino le v združništvu. Imamo že tudi več zelo lepih zgledov na polju združne samopomoči. Tako smo zvedeli nedavno, da se snuje nekje na Dolenjskem zadruga gospodarjev, ki hočejo napraviti lastni mlin, da si morejo mlinarske izdelke sami proizvajati.

Zelo lep in podučen zgled samopomoči popisujejo „Zemljedelski listi“ v št. od 12. grudna lanskega leta. V občini Čabrovi (okraj Klatovski) je namreč umrl posestnik nekega mlina in to je nagnilo občane, da so šli in ustanovili zadrugo, koje prvi namen je bil ta, da kupi dotični mlin, ki bi mlel njihovo žito, poleg tega pa naj bi se združnim potom izrabila tudi ostala vodna sila za razsvetljavo vasi in za gonitev strojev.

Dne 12. kimovca l. 1901. je nastal ogenj in ta je mlin uničil do tal. Na mestu starega poslopja, ki je bilo že tako blizu razpada, ter imelo staro mlinarsko opravo in premalo vodne moči, je sezidala zadruga nov, modern mlin, ki je dovolj močan, da zmelje žito ne samo združnikom, ampak tudi nezdružnikom iz bližnjih krajev na prav popolen način.

Uravnava potoka Ostružne, ki se je izvršila po načrtu melioracijskega oddelka deželnega kulturnega sveta za Češko, je omogočila, da so dobili padec 6 m pri vodi. Ker znaša dotok vode v sekundi nad 300 litrov znaša tedaj pri omenjenem padcu vodna moč 29 konjskih sil. Ker potrebujejo vodna kolesa (turbine) v polnem delu samo 12 konjskih sil (HP), zato ostane še prostih 17 HP, ki se porablja za gonitev električnega dinamostroja (stroja za proizvodnjanje električnega toka).

Električni tok služi kot gibalna sila za mlatilnice in slamo-reznico, za drobilnik (šrotovnik), cirkularno žago, dalje za gonitev občinskega vodovoda in zvečer za razsvetljavo ulic in hiš. Mlatilnico goni motor s 5 konjskimi silami od tvrdeke Fr. Križik, Karolinska zemlja pri Pragi.

Celo napravo so otvorili še-le 16. listopada 1902 mej veselim vriskom celega prebivalstva. Ta radost je bila gotovo opravičena. Občina Čabrov leži namreč 700 m visoko in ni imela pitne vode;

še-le električna naprava je omogočila nabavo vodovoda. Dalje niso mogli prebivalci vsled pomanjkanja delavcev nikoli pravi čas omlatiti žita in so mogli z žitom še-le proti spomladi na trg, medtem pa je preplavila okrog raztresene gorske vasi tuja moka in kruh. Zdaj pa je mogoče izrabiti ugodni čas na trgu in pri mlačvi žita v lastnem mlinu dobivajo kmetje še izvrstno močno krmilo v obliki otrobov. Ljudem je dana tudi prilika, da morejo v mlinu v skladišču spraviti svoje žito ter ga s čistilniki in sortirniki bolje pripraviti za na trg. Ljudje izdelujejo tudi sami doma potrebne deske (šindelnje) za pokrivanje streh, tudi to je zdaj bistveno olajšano.

Pa tudi obrtniki, ki predelavajo les, kolarji, strugarji, mizarji in drugi, bodo gotovo električno silo, ki jo imajo na razpolago, brez dvoma v veliki meri izkoristili; saj električni motorji delajo cenejše nego drugi, ker se plača električne sile samo toliko, kolikor se je porabi, ko se pa stroj ne rabi, se ustavi, dalje je električni stroj v vsako sobo lahko postaviti in tudi ni nič škodljiv, ker ne dela ne prahu, ne smradu, ne dima.

Celo podjetje se bo brez dvojbe prav dobro splečevalo, kajti dohodki so preračunjeni tako-le:

Iz mlina in zraven pripadajočih zemljišč	K 2400
iz električne naprave z 191 žarnicami	„ 2000
iz dohodkov od gonilne sile	„ 1600

Pri tem so cene za luč in delavni tok prav nizko zaračunjene. Tako pride n. pr. ena žarnica, ki sveti tako, kot 16 normalnih sveč na 12 kron, taka s svitlobo 10 normalnih sveč na 8 kron, pri razsvetljavi hlevov in gospodarskih poslopij celo samo na 6 kron za celo leto.

Gonilna sila stane za ude za druge 1 K, za neude 1.25 K za

uro, k čemur pride še pribitek 25 % za mazilno olje.

Opomnimo še lahko, da je opravo mlina preskrbela tvrdka B. Riha v Plznu, turbine (vodna kolesa) je napravil L. Šifauer v Klatovu in električna naprava z motorji in razsvetljavo je od Fr. Križika na Karlinu pri Pragi. Gotovo zaslužijo ustanovitelji te zadruga, v prvi vrsti načelnik Frid. Brabek, dalje tajnik domači župnik Blahovec in blagajnik nadučitelj Jožef Prohazka za svojo požrtvovalno in modro izvedbo cele naprave največje priznanje in pohvalo. Živeli taki možje!

Zadružništvo na Bavarskem.

Pred desetimi leti bilo je na Bavarskem kakih 130 zadrug, po največ posojilnic in mlekarških zadrug, ki so si ustanovile takrat svojo lastno zvezo.

Danes ima ta zveza 2138 zadrug. Kakor se je pomnožilo število zadrug, tako se je razširilo tudi njih poslovanje. L. 1895. je imela bavarska „Centralna blagajna“ prometa 48 milijonov mark — leta 1898. pa že 135 milijonov mark in leta 1902. 192 milijonov mark.

V začetku je „Centralni blagajni“ primanjkovalo denarnih sredstev; a država ji je priskočila na pomoč s 3% posojilom po 3,900.000 mark; to državno posojilo je pa „Centralna blagajna“ mogla že popolnoma odplačati.

Tudi v blagovnem posredovanju je zveza zelo napredovala:

Leta 1895. bila je vrednost posredovanega blaga 204.543 mark, leta 1898. pa že 1,297.124 mark in leta 1902. je zveza nabavila za svoje zadruga samo gospodarskih potrebščin za 6,203.727 mark.

Važen je tudi napredek glede zadružne prodaje kmetijskih pridelkov; l. 1896. prodalo se jih je za 436.819 mark — a l. 1902. za 3,476.343 mark.

Mlekarškim zadrugam

ki so nam prijavile, da je najobišče monter. Ker se je monter zamudil vsled mnogih poslov na Tirolskem in Koroškem, pride k našim mlekarškim zadrugam začetkom januarja 1904.

Pozor!

„Gospodarska zveza“ sprejema naročila za domače lanske preše (tropine) po 19 kron za 100 kg brez vreče.

Književnost.

Dvajsetletnica in XIII. letopis „Zveza slovenskih posojilnic“ v Celju 1902.

To je naslov 179. strani obsegajoči knjigi, ki ima dva dela.

Prvi del: Dvajsetletnica. Zgodovinske in spominske črtice o slovenskem posojilništvu ter pregled delovanja društva „Zveza slovenskih posojilnic v Celju“. Sestavil Ivan Lapajne, šolski ravnatelj v Krškem.

Ta del obsega mnogo veleznimivih črtic in podatkov, ki bodo dobro služili pisatelju „Zgodovine slovenskega zadružništva.“ Po našem mnenju bi temu delu celo nič ne škodilo, če bi bil g. pisatelj izpustil vse na politiko cikajoče opazke in pa svoje privatno mnenje o Raiffeisenovkah.

Drugi del: XIII. Letopis slovenskih posojilnic za leto 1902. sestavil Franjo Jošt, tajnik in revizor „Zveze slovenskih posojilnic v Celju“. Naslov tega drugega dela se nam ne zdi v pravi zvezi s skupnim naslovom, ki je na platicah, in tudi ne z vsebino; g. pisatelj navaja 259 posojilnic — a statistika se nanaša samo na 114 posojilnic (med temi je 14 takih, ki so ob enem član „Gospodarske zveze“), ki so član „Zveze slovenskih posojilnic v Celju“.

Statistiko moremo le pohvaliti; nje pregledna sestava kaže, da je

g. pisatelj strokovnjak, ki se ni vstrašil mučnega in dolgočasnega dela s številnimi kolonami.

Tudi druga vsebina tega dela je dobro izbrana, le na strani 179 zadnja odstavka sta po našem mnenju nepravdo tolmačenje ministerske odredbe od 23. maja 1895 ker ista zahteva pravičen podpis zadruga (Firmamässige Fertigung) kar je malo več, kakor potrdilo dveh starih udov načelstva.

Denarni promet.

Na tekoči račun so nam vposlali sledeči zavodi:

Šturje, hr. in pos. (24. 11.)	K	1300.—
Stari trg k. " " " "	"	6000.—
Rob " " " "	"	1000.—
Izlake " " " "	"	2000.—
Gojzd " " " "	"	350.—
Tunice " " " (25. 11.)	"	800.—
Kandija " " " " "	"	4000.—
Tomišelj " " " " "	"	3600.—
Št. Jernej slov. hr. (26. 11.)	"	1700.—
Črni vrh hr. in pos. " "	"	1000.—
Št. Ilj " " " " "	"	800.—
Leskoviča " " " " "	"	500.—
Zagradec " " " (27. 11.)	"	2800.—
Dobropolje " " " " "	"	2000.—
Mokronog okr. " " " "	"	1000.—
Polhovgradec hr. in p. " "	"	1000.—
Velike Lašče " " " " "	"	2500.—
Šmarije " " " " "	"	1600.—
Smlednik " " " (28. 11.)	"	500.—
Selce " " " " "	"	500.—
Kandija " " " " "	"	2000.—
Št. Jakob v R. " " " " "	"	2000.—
Leskoviča " " " (29. 11.)	"	1000.—
Zg. Tuhinj " " " " "	"	2000.—
Starigrad dr. za št. iz " "	"	2000.—
Mokronog okr. pos. " "	"	1100.—
Metlika hr. in p. (30. 11.)	"	3000.—
Laško " " " (1. 12.)	"	500.—

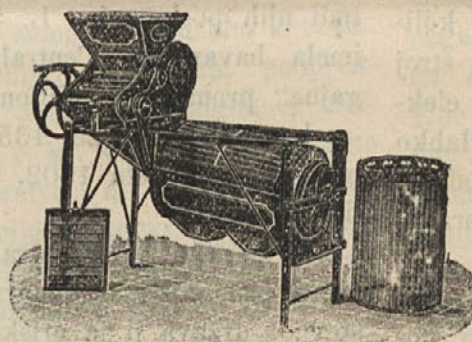
Srednjavas hr. in p. (1. 12.)	K	5000.—	Kandija hr. in p. (5. 12.)	K	8000.—
Izlake " " " " "	"	2500.—	Vrhnika " " " " "	"	3000.—
Šmartno " " " " "	"	2000.—	Loški potok " " " " "	"	1500.—
Senožeče " " " (2. 12.)	"	700.—	Domžale " " " " "	"	2000.—
Št. Jur o. j. ž. " " " " "	"	2000.—	Trebelno " " " " "	"	1500.—
Št. Jur p. K. " " " " "	"	1000.—	Zagradec " " " " "	"	700.—
Kranj. gora " " " " "	"	1000.—	Gorje " " " " "	"	3000.—
Št. Ilj " " " (3. 12.)	"	1000.—	Šturje " " " " "	"	750.—
Višnja gora " " " " "	"	1400.—	Mošnje " " " " "	"	500.—
Borovnica " " " " "	"	3000.—	Zagradec " " " " "	"	400.—
Škofjaloka " " " " "	"	3800.—	Vojsko " " " " "	"	590.—
Gojzd " " " " "	"	3000.—	Gore " " " " "	"	1000.—
Št. Lenart " " " " "	"	10000.—	Mošnje " " " " "	"	6.—
Žt. Vid p. Z. " " " (4. 12.)	"	1000.—	Križevci " " " " "	"	8000.—
Gojzd " " " " "	"	575.—	Trnovo " " " (6. 12.)	"	1500.—
Tomišelj " " " " "	"	4000.—	Kranjskagora " " " " "	"	5000.—
Horjul " " " " "	"	1000.—	Frankolovo " " " " "	"	1262-26
Višnjagora " " " " "	"	2000.—	Vipava " " " (8. 12.)	"	5000.—
Tržič " " " " "	"	1500.—	Horjul " " " " "	"	500.—
Preska " " " " "	"	1700.—	Trnovo " " " " "	"	1000.—
Planina " " " " "	"	1000.—	Zagradec " " " " "	"	500.—
Leskovec " " " " "	"	2000.—	Horjul " " " (10. 12.)	"	500.—
Češnjica " " " " "	"	15000.—	Staraloka " " " " "	"	3000.—
Sv. Križ p. K. " " " " "	"	5000.—	Cirknica " " " " "	"	4000.—
Borovnica " " " " "	"	2000.—	Gojzd " " " (11. 12.)	"	500.—
Ig " " " (5. 12.)	"	5350.—	Vipava " " " " "	"	4000.—
Sv. Križ p. L. " " " " "	"	1000.—	Struge " " " " "	"	2500.—
Sv. Kunigun. " " " " "	"	1200.—	Škofjaloka lj. " " " " "	"	1000.—
Bloke " " " " "	"	8000.—	Škocjan " " " " "	"	2000.—

Delniška družba tovarne strojev N. HEID v Stockerau.

Trijerji

(čistilniki)

za vsakovrstne namene s kovanimi plehi patent „Heid“.

Trijerji za laneno seme, deteljo, rž, lečo in bob.

Vprave za skladišča, posebno dober sistem in popolna izvršitev. Excelzior, mlin za šrotanje, pat. „Heid“.

Lahek za goniti! Veliko naredi! Nizka cena! Nad šestdeset prvih odlikovanj! 20112-2

C. kr. priv.
pred ognjem in tatovi varne
blagajne
 prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic
M. Adlersflügel
 založnik Raiffeisnovih posojilnic
 Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.
 (170) 24-22

Tak
 težak prešič

zredi se le s pridajo

Barthelovega klajnega apna

v enajstih mesecih. I. Melzer piše 9. decembra 1896: „Z od Vas dobljenim klajnim apnom dosegel sem v lastni reji pri jednat mesev starem mladiču navadne kmečke pasme spitano težo 250 kil.“

Barthelovo klajno apno je najboljšje in najcenejše sredstvo, da se žival obvaruje pred zlomljenjem kosti, hromostjo žrebet, telet in pujskov, za izrejo mladičev, zvišanje mleka, proti glodanju lesa, pitju gnojnice, za nesenje jajc pri kokoših itd. Popis in priznanja brezplačno.

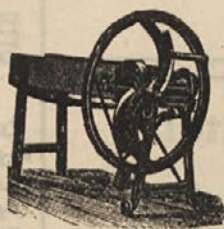
M. Barthel & Comp., Dunaj

X. Siccardsburggasse 44.

204 12-1

Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah.

Vse vrste slamorenice

lahko tekoče za na roko in do najmočnejših za na gepelj ali vodno moč v veliki izbiri priporočata

Karol Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in zaloga strojev
Ljubljana, Dunajska cesta 16.

Tudi se dobijo po najnižji ceni vsi drugi poljedeljski stroji kakor: **gepelni mlatilnice, reporeznice, mlini za šrotati in mleti, preše za sadje in grozdje, trombe in cevi za vodovode in sploh vsa železnina.**

190 x—8 Slovenski ceniki brezplačno.

Žive velike uharice

volkove, medvede, divje mačke, ptice roparice, kakor vse vrste žive divjačine kupuje

G. Frank,

tvrdka za izvažanje živé divjačine, veletrgovina z živalimi.

Dunaj V., Zentagasse 48.

v lastni hiši. 193 12—7

Ilustrovani kupovalni ceniki z neobhodno potrebnim svetovalcem za lovce in prijatelje lova brezplačno in poštne prosto.

„Gospodarska Zveza“

v Ljubljani, Gradišče št. 1

naznanja svojim udom, da ima vedno v zalogi vsa potrebna umetna gnojila, kakor **Tomaževo žlindro, kalijevo sol, solitar, superfosfat (koščeno moko)** in **Barthel-ovo klajno vapno.**

Naročila se točno izvršujejo!

Najnovejša iznajdba!

Mlini za drobljenje

„Hospodar“

s stoječimi kamni

Iznajdba

češke industrije.

Teče lahno. — Cena nizka.

Dalje za zimsko dobo:

**Stroj za obrezovanje
repe.**

Stroj za ribanje repe.

Reznica za krompir.

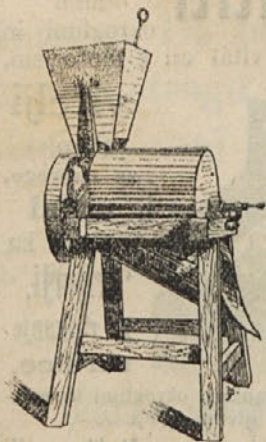
**Valaške plahte za konje
zarobljene, iz čiste volne.**

Zahtevajte cenik! Zahtevajte cenik!

Društvo „Hospodar“

v Hustopečih u Bečvou, Moravsko.

192 x—4

Edina zaloga na Kranjskem.

**Železnato
vino**

**krepča
malokrvne,
nervozne in
slabotne osebe**

**LEKARJA
Piccoli - ja
v Ljubljani.**
Dobiva se v lekarnah

Edina zaloga na Kranjskem.

LEKARNA PICCOLI

„pri Angelju“

Ljubljana, Dunajska cesta.

Polliterska steklenica velja 2 K.

Blag. gošp.

Piccoli,

lekarnar.

Ljubljana.

Pri neki gospej, katera je trpela dolgo časa na nervoznosti, sem vporabljal z izvrstnim vspedom **Vaše železnato vino.** Prosim torej, pošljite mi nadaljnih šest steklenic imenovanega vina.

Dr. L. Färber

Gorica, 6. junija 1901. c. kr. štabni zdravnik — Raštelj št. 19.

Zunajna naročila izvršuje lekarnar **Gabrijel Piccoli** v Ljubljani točno, ako se mu pošlje znesek, ali po poštne povzelju.

II 176 24—17

Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah.

Nad 360.000 v rabi!

Nad 600 prvih odlikovanj!

Popolne oprave za mlekarno na roko

194 12-6

Delniška družba Alfa-Separator

Zaloga za južne dežele:

==== v Gradcu, Annenstrasse 26. ====

Prosim berite!

Prosim berite!

Radovoljno Vam potrdim, da so od Vaše cenjene tvrdke za našo mlekarno postavljeni stroji, in mlekarske oprave sploh najboljše kakovosti in nas v vsaki svrhi popolnoma zadovoljujejo. Z opravičenim ponosom se zato lahko sklicujete na tukajšno mlekarsko opravo, katera se gotovo lahko prišteva k najmodernejšim delovršbam.

Spoštovanjem

Deželna mlekarina in šola za sirarstvo

v Kromerizu, Moravsko.

Kromeriz, dne 20. maja 1903.

Anton Liska, l. r. ravnatelj.

in na silo: Aparate in posode.

Najizvrstnejši in priznано najboljši

plugi iz jekla, brane, poljski valarji,

stroji za sejanje 'Agricola',

amerikanski stroji za košnjo in žetev,
za mrvo, deteljo in žito,

za obračanje mrve, grablje za seno in žetev.

Preše za seno, slamo, vino, sadje in hidraulične preše.

Mlini za grozdje, stroji za obiranje grozdja,
mlini za sadje,

brizgalnice za trte in rastline,

priprave za sušenje sadja in prikuhe.

izdeluje po najnovjši in poznano najboljši napravi

Ph. Mayfarth & Comp.

tovarne za poljedelske stroje, livarne železa in zavodi za napravo plugov.

Ustanovljene 1872.

DUNAJ, II./1. Taborstrasse št. 71.

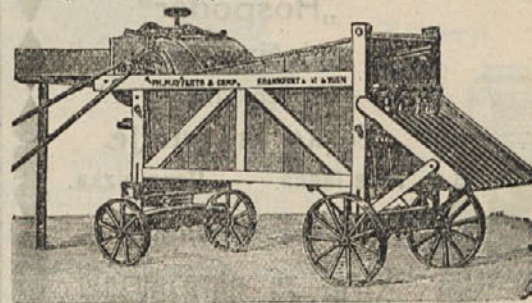
900 delavcev.

Odlikovane s čez 500 zlatimi in srebrnimi svetinami itd.

Obširni katalogi brezplačno. — Zastopniki in prodajalci se radi sprejmó.

stroji za mlatiti

s patentovanimi okroglimi in mazljivimi tečaji, na roko in na vitál ali z motorjem,

vitelji

(kupje)

za naprego,

mlini

za čiščenje žita,

trijerji,

za roškanje

turšice,

stroji za rezanico s patentovanimi, okroglimi in mazljivimi tečaji.

reznice za repo, mlini za šrot, parniki za krmo, štedilne peči,

obračljive sesalke za gnojnico

in vse druge poljedelske stroje

200 8—2